

БРАНИСЛАВ НУШИЋ

Један од великана српске књижевности и највећи српски комедиограф, Бранислав Нушић, најуспешнији је и најпопуларнији српски драмски писац свих времена. Његове комедије актуелне су данас као и у време када су настајале.

Мој хумор изазивајући смех на уснама ублажава суровост живота, изрекао је писац који је према сопственим речима „живот не само запазио, већ и живео њиме, као феникс, са сваком новом

генераацијом, са сваким добом, са сваком епохом друштвеног развика, умирао и опет се рађао да би живео новим животом, животом нових људи и новог друштва...”

Бранислав Нушић рођен је 8. октобра 1864. године у Београду, у трговачкој породици. Одрастао је у Смедереву и Београду где је завршио гимназију и отпочео студије права, које је завршио у Грацу. У свет литературе ушао је веома рано, написавши са непуних 19 година своју прву зrelu комедију „Народни посланик” за коју је добио похвале и подршку најугледнијих писаца тог времена, Лазе Лазаревића и Милована Глишића. Нажалост, иако изванредан, текст је морао да чека читавих 13 година да се појави на сцени Народног позоришта. Био је то почетак сјајне и богате каријере Бранислава Нушића. Може се рећи да је именитељ како каријере, тако и читавог његовог живота био патриотизам. Наиме, своју љубав према отаџбини Нушић је показао још у раној младости, тако што је ратовао у српскобугарском рату, 1885. године. Жеља за просперитетом Србије, тежња ка правичнијем друштву и неслагање са владајућом политиком, обележиле су радни и животни век овог прегаоца, надасве плодног књижевног

ствараоца који је израстао у једног од највећих српских интелектуалаца свога времена, али и једне епохе.

За човека који је читав живот ставио у службу борбе за бољу будућност свог народа, са изразитим осећањем за правду, пут који је одабрао није био нимало лак.

Када је, резигниран чињеницом да у погребној пратњи великог јунака бугарско-српског рата Михаила Катанића није било ниједног државног званичника, у опозиционом „Дневном листу” објавио стихове, осуђен је на две године робије.

Још тада је млади и још неафирмисани писац и интелектуалац показао сву снагу свога духа написавши у затвору комад „Протекција”, за који га је инспирисала његова сопствена шала, којом је збунио управника затвора рекавши му да је у сродству са једним тада веома утицајним министром.

Бранислав Нушић био је и дипломата. Био је постављен на чело српског конзулата у Приштини за време турске владавине, затим за начелника Битољског округа. Најдуже је службовао као управник позоришта у Београду, Скопљу, Новом Саду, Сарајеву. Био је први начелник Уметничког одељења у Југословенском министарству просвете.

Своје родољубље, али и велику умешност да подржи напредне идеје и истраје у томе, Нушић је показао више пута. Када се Београд 1908. године успротивио анексији Босне и Херцеговине, стао је на чело патриотских демонстрација и готово преко ноћи написао комад „Хаџи Лоја”, који је тих дана

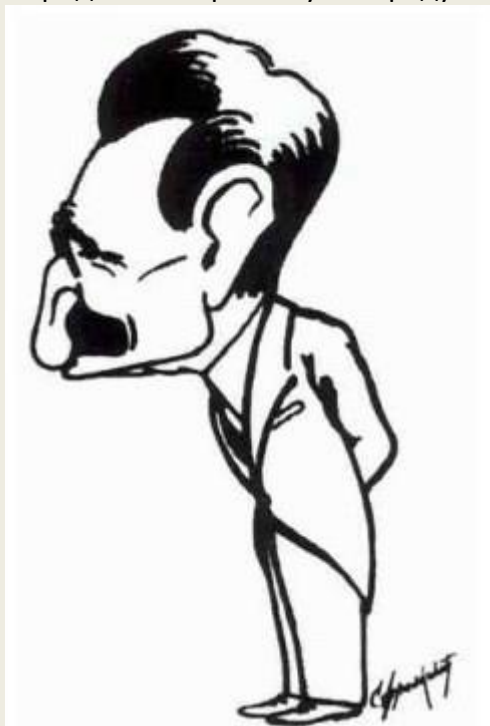
био извођен широм земље, како би се изразила морална подршка народу Босне и Херцеговине против окупације туђина.

Његов син, јединац, Бан, који је понео име јунака наше епске поезије, као тек свршени матурант одмах по нападу Аустрије на Србију, 1914. године отишао је у рат као добровољац, био тешко рањен, да би се одмах по опоравку вратио на фронт, где је недуго затим и погинуо.

Круна Нушићевог патриотизма зацело лежи у чињеници да је са српском војском 1915. године прешао Албанију и преживевши тешку националну голготу доспео на Крф.

Као писац Нушић се прославио 1896. године, када је „Народни посланик“ почео да се даје на сцени Народног позоришта у Београду. Ипак, како је судбина писца опредељеног за критички суд, за горку

комедију и сатиру одувек била у милости и немилости владара, тако је судбина овог писца и његовог „Народног посланика“ допала воље младог Александра Обреновића. „Народни посланик“ оспорен је као „ругање борцима за парламентаризам“.

Поред „Народног посланика“, у пишевој фиоци због политичке неподобности чамила је још једна бриљантна комедија, „Сумњиво лице“, која уз дела „Госпођа министарка“, „Мистер долар“, „Ожалошћена породица“, „Др“ и „Покојник“ представљају ремек-дела српског комедиографије.

Нушићева једночинка „Кнез Иво од Семберије“ својим човекољубљем и снагом патриотских осећања задивила је и великог Лава Толстоја.

Сав свој књижевни дар Нушић је употребио да се као хроничар свога времена подсмехне извитопереностима друштва, средине у којој је живео. Његове алузије на зло, на неправду, односиле су се на дневну политику, иако је цена тог избора била велика. Доказ свему томе лежи у чињеници да је и у његовом животу било пуно елемената трагикомике. Час подобан, час неподобан,

три пута је пензионисан и враћан у службу, да би тек четврти пут заиста отишао у заслужену пензију. Свој хроничарски порив Бранислав Нушић остварио је као новинар, пишући за „Политику“ под псеудонимом „Бен Акиба“ текстове, који су му донели веома велику популарност.

Уређивао је више листова, међу којима су били „Звезда“, „Београдске новине“, „Стража“, „Дневник“, „Брка“, „Ђоса“, „Сатира“, „Српски југ“, „Позоришни лист“.

Снажан дух Нушићев није слабио ни у поодмаклој старости. Скрхан физичком болешћу, непосредно пред смрт као кандидат за председника Удружења уметника, научника и писаца, на оснивачкој

скупштини изрекао је јасну поруку са вером у окупљање интелектуалаца пред све већом опасношћу фашизма по слободу јавне речи у Србији.

Бранислав Нушић је умро 19. јануара, 1938. године, у Београду, оставивши за собом ремек-дела српског комедиографије, која живе и дан-данас на позоришним сценама широм земље. Захваљујући, између осталог, чињеници да је своја књижевна дела стварао на говорном, народном језику велике трајности.

Његове комедије „Госпођа министарка“, „Ожалошћена породица“, „Мистер долар“, иако писане пре више деценија одишу и дан-данас новом свежином, као да су настале из пера савременика, наше данашњице. Стога опус овог писца представља изнова велики изазов и инспирацију за позоришне уметнике са ових простора. Пола у шали, пола у збиљи, неретко се име пишчево спомене и за скупштинском говорницом, на јавним скуповима, свугде где се разговара о политичким приликама и неприликама поставља се питање: „Шта би сада рекао Нушић?“

Све то потврђује пишчеву прозорљивост када је рекао да попут феникса живи са сваком новом генерацијом, сваким добом друштвеног развика, да „живи новим животом нових људи и новог друштва“.

Извор: „Review“